

APRENDRE A APRENDRE LLENGÜES

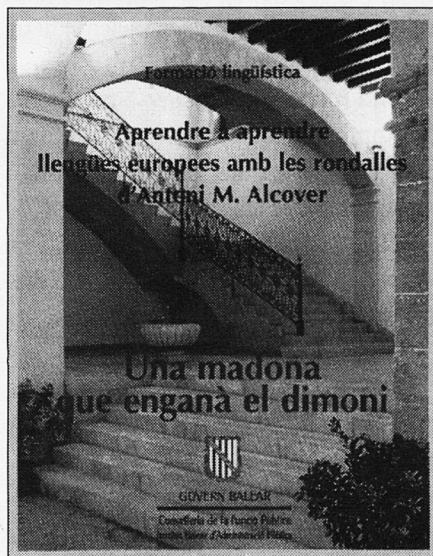
AMB LES RONDALLES
D'ANTONI M. ALCOVER

Maria Antònia Santandreu

enguany se celebra el centenari de la publicació del primer volum de l'Aplec de Rondalles Mallorquines d'En Jordi d'Es Racó, i una avinentesa com aquesta no pot ser desaproveitada. Durant anys molts de mallorquins han après a llegir en català amb les rondalles del canonge manacorí. Així, més avui dia en què el model de llengua que trobam a les rondalles duu camí de desaparèixer o de quedar desproveït de funcionalitat comunicativa, revalorar les rondalles de mossèn Alcover i convertir-les en eina d'aprenentatge és una tasca necessària i que ofereix un ample ventall de possibilitats didàctiques i de docència. Alhora és una manera de donar a conèixer d'una manera mínimament aprofundida i seriosa, però també engrescadora, una obra literària de primera magnitud. Per aquest motiu l'Institut Balear d'Administració Pública ha elaborat, amb les rondalles de mossèn Alcover com a base i com a eina d'aprenentatge, un pla docent adreçat, com a oferta complementària i optativa, als alumnes que assisteixen als cursos de formació lingüística (català, anglès, francès i alemany) que organitza aquesta institució. L'objectiu fonamental d'aquesta oferta és el reforçament dels registres orals, sobretot als nivells A i B. Tot i això no és un material tancat ni exclouent: també pot ser aprof-

tat per l'ensenyament reglat i per altres col·lectius o institucions que hi estiguin interessats.

El material didàctic i docent s'ha preparat a partir de set rondalles. Hem de tenir present, però, que hi ha quatre nivells d'aprenentatge:

Inicial (A): els objectius d'aquest nivell són, d'una banda, aconseguir el domini de les estructures i del lèxic bàsics per desenvolupar les habilitats comunicatives essencials i, d'una altra, donar les primeres nocions de llengua escrita.

Elemental (B): els objectius d'aquest nivell són, en primer lloc, adquirir fluïdesa en l'expressió oral i treballar situacions comunicatives més complexes i, en segon lloc, aprofundir els coneixements de la llengua escrita.

Mitjà (C): té com a objectius treballar la llengua formal, tant oral com escrita, per mitjà de textos i documents més complexos i aconseguir un grau acceptable d'eficiència.

Superior (D): aquest nivell està dedicat a completar alguns aspectes gramaticals i també lèxics, de redacció i d'estil. Hem d'assenyalar que en la preparació d'aquest material hem agrupat els dos darrers nivells en un únic apartat sota la denominació de Nivell mitjà C.

Les necessitats de l'alumne i els objectius dels cursos, naturalment, varien en funció del nivell. Així, el material és prou flexible perquè pugui adaptar-se als condicionaments que imposen els diferents nivells. A l'hora de fer-hi feina, el professor tindrà la possibilitat de fer més incidència en aquelles qüestions i en aquells aspectes que més s'adiguin amb el nivell dels alumnes i amb les seves necessitats. Així mateix, hi ha continguts que s'han de tractar en tots els nivells: en aquest cas en variarà el grau d'aprofundiment.

Els continguts que presentem estan pensats per als cursos de català. Per als cursos de llengües estrangeres, però, són també vàlids els apartats de comprensió oral, expressió oral, comprensió lectora, fonètica i pronunciació i lèxic i vocabulari, convenientment adaptats quan calgui. En el cas de l'apartat de morfologia i sintaxi, naturalment, el professor decidirà en cada cas els continguts que s'han de tractar.

S'han seleccionat set rondalles d'entre totes les que constitueixen l'aplec d'Alcover en funció de dos requisits bàsics: les possibilitats d'explotació del lèxic i del vocabulari, sobretot, i la catalogació de cadascuna. És a dir, cada rondalla és una mostra

del gènere en què està inclosa, segons la classificació que en va fer Josep Antoni Grimalt a la seva tesi doctoral.

En el cas de les traduccions, la selecció dels textos depèn també de la disponibilitat de les rondalles que hi ha traduïdes, ja que no hi ha cap traducció completa de l'*Aplec*. Les traduccions amb què s'ha elaborat el material són les que segueixen:

Per als cursos d'anglès: *Once There Was and Was not. Tales and Rhymes from Majorca*. Adapted by George Ezra Dane and Beatrice J. Dane Junior Books, Doubleday, Doran & Company, inc, Garden City, New York, MCMXXXI. *Folk-Tales of Mallorca. A selection from "l'Aplec de Rondaies Mallorquines" de Mossèn Antoni M. Alcover*. Translated by David Huelin. Editorial Moll, Palma de Mallorca, 1988.

Per als cursos de francès: *Rondaies de l'Île Doreé: Contes populaires majorquins*. Librairie Delegrave, Paris, 1937.

Per als cursos d'alemany: *Märchen aus Mallorca*. Herausgegeben und übersetzt von Felix Karlinger und Ulrike Ehrhott. Eugen Diederichs Verlag, Düsseldorf-Köl, 1968.

En els casos de l'anglès i de l'alemany ens hem decantat, naturalment, per les traduccions més solvents. En el cas del francès, es fa servir l'única que hi ha.

Per als cursos de català, aquestes són les rondalles que treballam: En donam una definició del gènere a què pertanyen i hi especificam aquells continguts que, per l'interès que tenen, n'han determinat la selecció:

"*Sa titina i sa geneta*": nivells A, B i C (la monoftongació, els verbs auxiliars *ser* i *haver*). **Rondalles d'animals**: els protagonistes solen ser animals i, a diferència de les faules o dels exemples, no tenen una intenció moralitzant gaire determinada. Normalment mostren la intel·ligència d'un animal i l'estupidesa d'un altre i llur interès rau gairebé sempre en l'humor dels enganys o en els tràngols absurds en què es veu l'animal a causa de la seva stupidesa.

"*S'hermosura del món*": nivells A, B i

C (la iodització, els articles). Traducció a l'alemany, a l'anglès i al francès. **Rondalles meravelloses**: són aquelles que contenen elements o fenòmens màgics o sobrenaturals no religiosos.

"*La flor romanial*": nivells A i B. Traducció a l'alemany i a l'anglès. **Rondalles religioses**: són aquelles en què normalment trobam personatges religiosos embolicats en una facècia no llegendària.

"*Gregori papa*": nivell C (la pronunciació correcta dels pronoms febles, el *lo* neutre, els pronoms febles). **Rondalles novel·lesques**: són aquelles en què no s'esdevé res que no sigui possible; els fets extraordinaris que hi trobam no són quotidians, però són possibles.

"*Una madona que enganà el dimoni*": nivell C (els pronoms relatius, la derivació). **Rondalles del gegant estúpid**: són aquelles en què el gegant o l'ogre, que és poderós però també estúpid, és vençut per l'heroi, físicament més feble però intel·ligent.

"*Es metge Guinyot*": nivell C (els verbs *ser* i *estar*). **Coverbos i anècdotes**: són molt semblants a les novel·lesques, però les situacions que s'hi plantegen solen tenir un to més humorístic.

"*Sa rateta i s'avellaner*": nivells A i B. **Rondalles fórmules**: es caracteritzen perquè presenten una acció encadenada i repetitiva que es resol de cop.

Hi ha també traducció a l'anglès d'"*En Joanet de sa gerra*" i una adaptació dramàtica en anglès d'aquesta rondalla.

A part d'aquests continguts específics, totes les rondalles tenen els apartats comuns següents:

Preliminars: tres textos breus introductoris sobre mossèn Alcover, sobre l'*Aplec de Rondaies Mallorquines* i sobre el concepte de rondalla. Bibliografia bàsica sobre Antoni M Alcover i la seva obra.

Activitats orals: audició de la rondalla¹, preguntes de comprensió, lectura dramatitzada i, eventualment, narració de la rondalla.

Solucionari: tot el material és autocorrectiu i està pensat des d'una dimensió d'autoaprenentatge.

Fixes de conversa: es tracta de les il·lustracions que acompanyen el text de la rondalla, presentades a part, com a material de base per aprofundir en l'expressió oral.

Al nostre entendre, el resultat de la tasca d'Antoni M Alcover, doncs, és doblement valuós: d'una banda, les rondalles poden ser estudiades i llegides com a documents folklòrics; d'altra banda, poden ser estudiades i llegides simplement com a obra literària. Però hi ha encara un altre aspecte: les rondalles poden utilitzar-se i aprofitar-se com a eina didàctica per a l'aprenentatge de la llengua, gràcies a llur riquesa lingüística.

Per tot plegat, ens sentim obligats a testimoniar el nostre agraïment a Antoni M Alcover pel fet que no només salvà de la desaparició segura el llegat narratiu tradicional de Mallorca, que fins aleshores havia estat transmès oralment, sinó també perquè el va fixar i el va engalanar amb una prosa absolutament digna i modèlica. □

Doctora en Ciències de l'Educació i
Cap d'Estudis de l'IBAP.

"*S'hermosura del món*", "*Gregori papa*", "*Es metge Guinyot*", "*Una madona que enganà el dimoni*" i "*En Joanet de sa gerra*" es presenten també en versió enregistrada en dues cintes. Es tracta d'una reproducció dels enregistraments que, sota la direcció de Francesc de Borja Moll, es varen fer l'any 1959 als estudis de Ràdio Popular de Mallorca.